

і нині є наріжним каменем фундаменту податкової системи будь-якої сучасної розвиненої країни. Їх реалізація ґрунтується на відповідному податковому законодавстві. Ці принципи покладені в основу побудови податкової системи України.

Висновки. Таким чином, дослідження податків, як структурного елементу економічних відносин, здійснюється шляхом використання відповідних методів, засобів, прийомів, сукупність яких формує поняття "методологія дослідження". У складі цієї сукупності такі методи дослідження, як аналіз і синтез, індукція і дедукція, історико-логічний і порівняльний методи, побудова економіко-математичних моделей тощо. Використання цього арсеналу або його елементів залежить як від об'єкту дослідження, так в від фахового рівня самого дослідника, тих завдань, які він ставить у процесі вивчення проблеми. При вивченні економічних, фінансових явищ користуються загальноприйнятим понятійно-категоріальним апаратом, який у економічній науці відіграє ту ж роль, що й окремі слова в мовному спілкуванні між людьми.

Література

1. Реверчук С.К. Малий бізнес: методологія, теорія, практика. – К.: ІЗМН, 1996. – С. 15.
2. Мочерный С.В., Некрасов В.Н. Овчинников В.Н., Секретарюк В.В. Экономическая теория: Учебн. для вузов. – М.: БЭКМ, 2000. – С. 27.
3. **Економіка:** Учебн. по курсу "Экономическая теория"/ Под ред. А.С. Булатова. – М.: БЭКМ, 1977. – С. 3-12.
4. Маршалл А. Принципы политической экономии. – М.: Прогресс, 1983, т. 1. – С. 85.
5. Мочерный С.В. Методологія економічного дослідження. – Львів: Світ, 2001.
6. Курс экономической теории/ Под ред. М.Н. Чепуриш, Е.А. Киселевой. – Киров: Изд-во АСА, 1996. – С. 39-41.
7. **Економіка:** Учебн. по курсу "Экономическая теория"/ Под ред. А.С. Булатова. – М.: БЭКМ, 1977. – С. 3-17.
8. Закон України "Про внесення змін до закону України "Про систему оподаткування"// Голос України. – 1997, 25 березня. – С. 6.
9. Закон України "Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами// Голос України. – 2000, 20 лютого.
10. Шбанкова Й.И. Философские принципы в научном познании. – Минск, 1974. – С. 19.
11. Радионова С.А. Принцип/ Новейший философский словарь. – Минск, 1999. – С. 544.
12. Кохановский В.П. Философия и методология науки. – М.: БЭКМ, 1999. – С. 213.
13. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. – М.: Соцэкгиз, 1962. – С. 489.

УДК 664.61

Доц. Т.В. Черничко, канд. екон. наук;

магістр Ю.С. Сербайло – Мукачівський технологічний інститут

СТРАТЕГІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ РИНКУ ХЛІБА ТА ХЛІБОБУЛОЧНИХ ВИРОБІВ У ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ)

Досліджуються основні стратегії забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Проведено аналіз ринку хліба та хлібобулочних виробів на рівні України та Закарпатської області.

Ключові слова: конкуренція, конкурентні стратегії, ринок хліба та хлібопродуктів.

*Assoc. prof. T.V. Chernichko; magister U.S. Serbaylo –
Technological Institute of Mukachevo*

Strategy of providing enterprise competitiveness (on the example of market of bread and bakery in Transcarpathia)

The basic strategies of enterprise competitiveness are investigated. The market of bread and bakery is analyzed on the level of Ukraine in Transcarpathia.

Keywords: competition, competition strategies, market of bread and bakery.

Важливим атрибутом ринкової економіки є конкуренція. Сам ринок, механізм його не може нормально функціонувати без розвинутих форм конкуренції, вимагає від підприємницького сектора постійного самовдосконалення та пошуку варіантів підвищення рівня власної конкурентоспроможності. Як слушно стверджував відомий англійський економіст Ф. Хайек, "суспільства, які покладаються на конкуренцію, успішніше за інших досягають своєї мети" [1].

Розуміння конкурентоспроможності підприємства трактується фахівцями по-різному. Визначений авторитет у галузі конкуренції М. Портер [2], висновки якого обґрунтовуються на результатах багатьох досліджуваних досягнень і збережень конкурентної переваги, вважає, що фірми попереджають своїх суперників, якщо мають міцну конкурентну перевагу. В країнах з ринковою економікою конкурентоспроможність підприємства є результатом переплетіння чинників, породженим об'єктивним розвитком продуктивних сил і таких, що відображають результати політики великих монополій в боротьбі за якість, ринки збуту і отримання прибутку.

Проблеми аналізу конкурентоспроможності підприємства досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені Л. Абалкін, В. Авдеєнко, Р. Акбердін, В. Андрійчук, Р. Білоусов, Г. Бабков, П. Борщевський, І. Бузько, Ю. Василенко, С. Волошук, Е. Горбунов, В. Гончаров, А. Задоя, А. Ігнатовський, Р. Колосова, О. Коренков, В. Котлов, Г. Мельничук, М. Кучеров, О. Олексюк, І. Ступницький, І. Фаріон, Е. Фігурнов, С. Хейнман, Д. Черніков, В. Шиян, С. Шкарабан та інші.

Метою дослідження є розроблення та обґрунтування заходів, щодо підвищення конкурентоспроможності підприємства харчової промисловості.

У структурі агропромислового комплексу галузь хлібопродуктів – пріоритетна, особливо з огляду на забезпечення населення продовольством, а тваринництва – комбікормами. Але матеріально-технічна база галузі хлібопродуктів не відповідає сучасним вимогам, характеризується значною спрацьованістю обладнання. Це негативно позначається і на економічних показниках. Приміром, спрацьованість основних виробничих фондів у галузі сягає 48 %, а темпи оновлення їх основної частини значно відстають від потреби. Стосовно основної частини вони становлять менше 56 % на рік. Рівень механізації праці на підприємствах не перевищує 50-60 %. Продуктивність праці в галузі в 2-3 рази нижча, ніж на споріднених підприємствах у зарубіжних країнах з розвинутою економікою.

Хлібопекарське виробництво матеріаломістке, й аналіз проведений Асоціацією хлібопекарів України це підтвердив: 40,5 % підприємств мають найбільшу питому вагу матеріальних витрат у собівартості продукції, їх рентабельність становить 8,1 %. Місткість українського ринку хліба спеціалісти оцінюють у 4,0-4,5 млн. тонн на рік, нині українські хлібозаводи виробляють його удвічі менше.

Тоді, як ринок хлібопродуктів 2007-го року здебільшого залишався досить стабільним, відбувалась активна боротьба за частку ринку шляхом просування основних брендів та збільшення споживчої цінності традиційних продуктів, яка забезпечувала ріст реалізації окремих виробників. У 2005-06 рр. через неврожаї пшениці, високі ціни на зерно й жорсткі державні регулювання цін на хліб багато міні-підприємств призупинили свою роботу, але в 2007 р. сприятлива ринкова ситуація зумовила поновлення їхньої діяльності.

Серед основних тенденцій розвитку ринку хлібобулочних виробів присутнім є стабільний ріст частки упакованої продукції. Оскільки попит на хлібобулочні вироби тісно пов'язаний із кількістю населення, то лідирують у виробництві та споживанні хліба найбільш густонаселені регіони (Рис. 1).

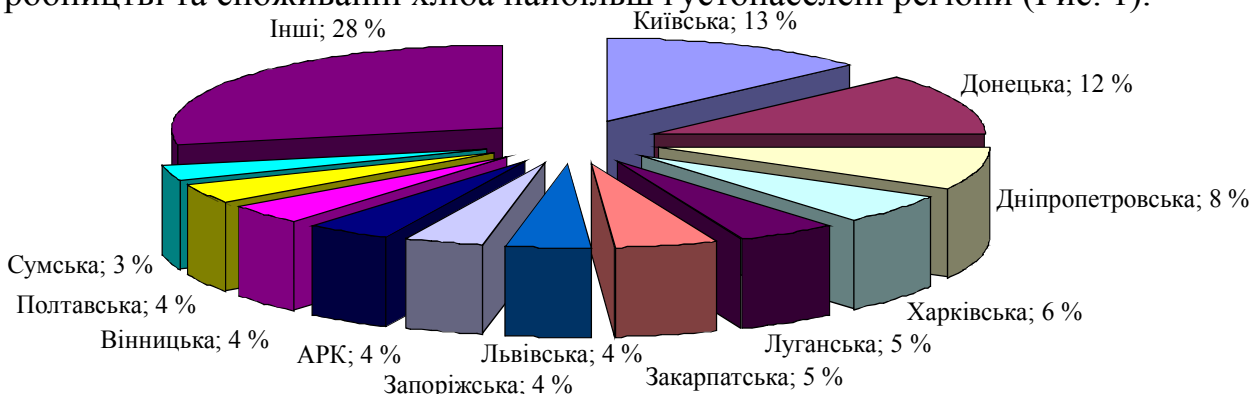

Рис. 1. Структура виробництва хліба та хлібобулочних виробів на прикладі областей [3]

Згідно з офіційною статистикою у 2007 р. було виготовлено 2,11 млн. тонн хлібобулочних виробів, що на 6,6 % менше аніж у 2006 р. Проте, на нашу думку, офіційна статистика не відображає реальної ситуації, ще близько 2 млн. тонн хлібопродуктів випікають дрібні хлібопекарні, що не відображають у офіційній статистиці (2007 р. був достатньо сприятливий для всіх хлібопекарів), тобто загалом споживання хліба не знижується.

На ринку хлібопродуктів України в 2008-му р. прогнозують ріст цін, що спричинений ростом цін на пшеницю, ростом цін на енергоресурси. Перспективи розвитку в цьому році існують лише для тих підприємств, які є мобільними у сферах виробництва та маркетингу. Продовжиться нарощення потужностей крупних гравців на ринку.

Найбільш привабливим у наступні роки буде сегмент дорогих та високоякісних сортів хліба, що мають велику додану вартість. Перевагу тут мають крупні підприємства, що можуть встановлювати більш дорогі виробничі лінії. Зараз в Україні існує близько півтисячі заводів, що займаються випічкою хлібопродуктів. Щоденно хлібозаводи випускають близько 7 тис. тонн хліба. Сьогодні пекарні працюють з рентабельністю 2-5 %, і лише кілька –

близько 10 %, що у нашій країні є суперрезультатом для хлібопідприємств. Для прикладу, у сусідній Росії рентабельність хлібозаводів у середньому становить 10-12 %.

За інформацією Закарпатської облдержадміністрації кількість суб'єктів господарювання, що працюють на ринку виробництва борошна та хліба станом на 30 червня 2007 р. становила 91 підприємство. Основними серед них є: Кольчинська хлібопекарня КП; Рахівхліб ВАТ; Хліб ВГТВП; Хлібокомбінат Іршавської РСС; Хустхліб ВАТ; Чинадіївська хлібопекарня КП; Свалявський хлібокомбінат ВАТ; Ужгородхліб ВАТ; Великобичківський хлібокомбінат РСС; Колосок-2 ПП.

За даними Закарпатського відділу статистики [4] обсяг виробництва хліба та хлібобулочних виробів у регіоні має тенденцію до зменшення. Поясненням може бути ускладнення підприємницької діяльності та жорсткий контроль за рівнем цін по цій товарній групі з боку органів державного управління. Зменшення обсягів виробництва на 4800 т. характеризує істотне зменшення обсягів пропозиції з даної товарної групи, що по-своєму є одним з основних чинників прискорення середнього рівня цін.

Табл. 1. Обсяг виробництва хлібобулочних виробів у Закарпатській області, 2003-2006 рр.

	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.
Вироби хлібобулочні, т.	20850,9	19453,1	18192,7	16056,1

Розпорядженням голови Закарпатської обласної державної адміністрації "Про державне регулювання цін на борошно, хліб і хлібобулочні вироби" від 11 липня 2007 р. для всіх суб'єктів господарювання встановлено граничні торговельні надбавки до оптової ціни виробника (митної вартості) на борошно, хліб і хлібобулочні вироби в розмірі 10 % і граничні рівні рентабельності виробництва борошна пшеничного першого і другого сорту, борошна житнього обдирного, хліба і хлібобулочних виробів із борошна пшеничного першого і другого сорту, із суміші борошна пшеничного першого і другого сорту та житнього обдирного, а також хліб і хлібобулочні вироби для діабетиків в розмірі 5 % та запроваджено обов'язкове декларування зміни оптово-відпускних цін на борошно пшеничне першого і другого сорту, борошно житнє обдирне.

Запропонований механізм державного регулювання дав змогу суб'єктам господарювання визначати ціни самостійно, виходячи із економічно обґрунтованих витрат з урахуванням граничного рівня рентабельності, забезпечить паритетність всіх учасників ринкового механізму та дієвий контроль за ситуацією на споживчому ринку (табл. 2).

Прийняття регуляторних заходів дало змогу не допустити необґрунтоване зростання роздрібних цін на борошно і хліб та отримання необґрунтованого високого прибутку окремими суб'єктами господарювання, за рахунок погіршення матеріального становища малозабезпечених верств населення. Однак виконання запропонованих заходів було ускладнене спробами спекуляції і росту цін на пально-мастильні матеріали, газ, електроенергію, що

спричинило збільшення цін товаровиробників, а відповідно і роздрібних цін на борошно і хліб.

Табл. 2. Втрати та можливі вигоди від впровадження регуляторних заходів стосовно цін на ринку хліба та хлібобулочних виробів в Закарпатській області

Вигоди	Втрати
Держави	
Забезпечення соціальної спрямованості державної політики у процесі ціноутворення на соціальні види хліба	немає
Суб'єкти господарювання	
Збільшення об'ємів реалізації соціальних видів хліба за рахунок їх нижчої роздрібно-ї ціни	Можливе зменшення прибутку від виробництва і реалізації соціальних видів хліба
Громадяни (споживачі)	
Стабілізація та зниження цін на соціальні види хліба	Можливе підвищення цін на інші види хліба та хлібобулочні вироби

Прийняття розпорядження дало змогу зменшити соціальну напругу в суспільстві, захистити малозабезпечені верстви населення від необґрунтованого підвищення цін та втрати можливості придбання продуктів харчування першої необхідності.

Література

1. Фридрих Август фон Хайек. Дорога к рабству. [Електрон. ресурс]. – Доступний з: <http://www.hayekcenter.org/friedrichhayek/hayek.html>.
2. Портер М. Конкуренция.: Пер. с англ.: Уч. пос. – М.: Изд. дом "Вильямс", 2000. – 495 с.
3. [Електрон. ресурс]. – Доступний з: <http://www.marketing.vc>.
4. Обсяг виробництва продукції в Закарпатській області. [Електрон. ресурс]. – Доступний з: <http://www.stat.uz.ua>

УДК 339.18:658.4

Ст. викл. Т.Г. Васильців, канд. екон. наук;
магістрант Ю.І. Шупер – Львівська КА

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧОЮ ПРОГРАМОЮ ПІДПРИЄМСТВА ІЗ УРАХУВАННЯМ ВПЛИВУ ФАКТОРІВ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Наведено теоретичне узагальнення поняття виробничої програми підприємства і вказано на чинники впливу та запропоновано алгоритм формування виробничої програми підприємства.

*Senior teacher T.G. Vasylytsiv, undergraduate Yu.I. Shuper –
L'viv commercial academy*

An improvement of control system production program of enterprise is with the account of influencing of factors of environment

Theoretical generalization of the production program of enterprise is resulted it is indicated on the factors of influencing and the algorithm of forming of the production program of enterprise are offered.